Ч. 89. Чернівці, пятниця дня 29. липня (11. серпня) 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.
Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К. — с.
„ пів року	10 „ — „
„ чверть року	5 „ — „
„ місяць	1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Справи краєві.

В обороні правди. До якої злоби та брехні можуть дійти заступники Ончула, захвалюючи його кандидатуру, можемо пізнати з дописи з 8. серпня ч. 5043. в „Bukowiner Nachrichten“.

В селі Шубранци є двірником Петро Павлюк. Доки не був він двірником, була з нього добра людина. Належав до читальні і головно заходами читальні удалось єму стати двірником, бо думали люди, минеть ся лиха година двірництва, та піяцкого урядованя і надуживаня власти родини Мустаців. Якийсь час був той Павлюк порядним чоловіком, щось з 3 місяці. Та ба, се не було на руку ні попови, ні котови — державцеви, ... і вони перетягнули єго на свою сторону. Почав же урядоване своє Павлюк від горівки. Як день довгий ходив пяний по селу, висьпівував, викрикував, а в ночи свистав й кричав він, що він в урядованю.

Щоби зхарактеризувати пупіля Фльондора і „Buk. Nachrichten“ треба додати, що той чоловік не тільки не виповняв свойого уряду, як належить ся, ала нападав на людий в їх хатї, або де инодї й тяжко побивав, як Ілю Ґудзика побив так, що ледви той вийшов, Іванови Ластівцї зуби вибив, а Ґрезяка так побив, що той через 14 днів лежав від побоїв в шпитали, Ілю Ластівку напав був у власній хатї в пянім станї, на Василя Петрука нападав нераз на дорозї вечером, та ба яко шваґер й в єго таки хатї.

І за таких то людий, що пють, непокоять спокійних людий і надуживають своєї урядової власти, заступає ся „Buk. Nachrichten“, кажучи у своїм засліпленю, що то чесна людина, бо виступає проти Стоцкого! Що до останнього побою то треба пояснити ось що:

Павлюк був вже пяний в Садаґурі на термінї в суді і там нападав на Петрука, викрикуючи на него остатними лайливими словами. Мимо того Петрук нічого єму не відказував, чого сьвідками були всї присутні люди. По дорозї ганьбила Петрука ще й вірна супруга Павлюка. В крамници Ґрищука хотїли люди побити Павлюка, що зайшов там еще на пиво, та Петрук взяв єго на свою фіру, боячи ся за нього, бо будь що будь він має за жінку Василеву сестру. По дорозї сьпівав й викрикував мимо того, що Василь його втихомирював. Коли приїхали до дому, зажадав Петро від Василя пива, колиж той не мав, вдарив його Петро з заду в голову. — На питанє Василя, „за що мене бєш?“ — на що може присяґнути й Василя наймит — вдарив еще раз Петро. Боячи ся за себе, а знаючи напасливого Петра, вхопив його за руки Василь, щоби здержати. Коли-ж почали термосити ся, попадали оба на лежачі дуби! Чи-ж не можна в своїй обороні напасливого наймита Фльондора і пупіля „Bukow. Nachrichten“ навіть здержати, або й відопхнути від себе! Звичайною річию би була та бійка, єсли би опікуни Павлюка не вмішали в сю справу послів Стоцкого, та Пігуляка. Крайною й підлою неправдою є, яко би Василь Петрук мав бити Павлюка в тій думцї, яку мав висказати, що Стоцкий і Пігуляк оборонять його перед судом. Щось подібного не було, а тим більше, що Петрука анї на очи не виділи нї др. Стоцкий, нї п. Пігуляк, бо-ж се не є полїтика, а звичайна карна справа.

Екзекутивний комітет руского учительства на Буковинї відбув довшу нараду дня 6. серпня с. р. в Чернівцях і узнав за відповідне оголосити слїдуюче:

Буковиньске учительство зібране на загальнім вічу дня 18. вересня 1904 р. висказало „Вільнодумному Союзови“ повне довірє і обовязало ся як перед виборами так і на дальше єго попирати; з ог... що екзекутивний комітет буковиньс..о учительства, не порозумівшись з єго загалом, не повинував ся ухвалам згаданого віча, тому загал руского учительства узнав за відповідне вибрати з поміж себе окремий руский екзекутивний комітет, котрий поступав би в змислї запавших вічевих ухвал.

Екзекутивний комітет руского учительства на Буковинї:

1. заявляє, що руске учительство як до тепер, так і на дальше не бажає відносити ся ворожо до учительства иньших народностий;

2. узнає тільки ту часопись становим орґаном, котра піддасть ся під контролю також і екзекутивного комітету руского учительства на Буковинї;

3. жадає, щоби в новоутворенім „Народнім Рускім Комітетї“ засїдала бодай третина народних учителїв, яких там вишле екзекутивний комітет руского учительства на Буковинї;

4. передає всї иньші бажаня руского учительства президиї екзекутивного комітету руского учительства на Буковинї, котра має представити їх провідникам руської суспільности і їх залагодити;

5. узнає потребу скликаня віча руского буковиньского учительства і поручає президиї поробити дотичні заходи.

До президиї екзекутивного комітету руского учительства на Буковинї вибрано тайним голосованем пп.: Корнила Данилюка, головою; Омеляна Іваніцкого, заступником голови; Івана Герасимовича, писарем; Осипа Безпалка, касиєром; Северина Івановича, контрольором.

Від екзекутивного комітету руского учительства на Буковинї:

Іван Герасимович, писар. *Корнило Данилюк*, голова.

СЬВІТ ПРО НАС.

В ч. 37. з 21. липня 1905, помістив Александер Уляр в „Le Courrier Européen“ статю з нагоди московского конґресу: „Оправдані жаданя Русинів“, яку то статю подаємо ми в переводї в цїлости, щоби повідомити наших читачів, оскілько нашим народом інтересують ся чужі люди.

Русини, фалшиво звані „Малороcси“, зачинають справдї поважно непокоїти ся через надто себе вивисшаючий централїзм лїберальних і революцийних російських партій. Позаяк вони другою нацією Россії, а семою Европи, мають они в певній мірі рацію жалуваться, що їх мовчки іґнорують. Їх майже 30. мілїонів, вони представляють отже нарід, котрий визначаєть ся як фізично так і своїм характером і мовою. І передовсїм се вони, і тільки вони слїдкують з деякою енерґією розвиток рефолюцийних тенденцій в Россії. А мимо того не згадує навіть нї одна проґрама нї одної російської партії, ті поважні питання, котрі підносить безперечне право, яке Русини в своїй національній

Із Т. Т. Єжа. Словачка.

Вільно переклала *Богданна Ом. Глїбовицка.*

(Дальше.)

Подїї сего року захопили Словаків в першім ходї працї на дорозї до народного відродженя. Не знали сердечні, як їм примостить ся в добі сего руху. Громово голосний мадярский рух від разу приголомшив слабі словацкі поклики патріотичні. Словаки готові були віддати ся в службу першому, що на них пальцем кивне. — Позаяк перші кивнули Угри, так Словаки і пішли за ними. — Сталось се природним робом. Пішли за грізною силою, що все і всюди лякає та манить до себе юрбу темну, не сьвідому себе та не роздумуючу.

В хатинї Яноша Журбая стерлись з собою дві течії. Одна течія, се гузар при шабли в долманї та колпаку — се почуванє словацкого загалу, а єї представитель старий ех-гузар Журбай.

Противна течія, поки що тиха та смирна — се Словак-патріот, учитель Ляйош.

Він і просить заєдно: Стіймо на боцї, не мішаймо ся до нїчого та ждїм, що з того буде?

За сею порадою мусїв піти і Журбай головно з двох причин. — Раз, що старий та грубезний нїяк не міг взяти в руху участи, анї за, анї проти. А по друге тому, що не мав сина тільки доньку, а ся анї руш не надавала ся до гонведів, що їх як раз заводили Мадяри.

Не виговорював ся перед нїким; не уносив ся, та мовчав, коли чув довкола себе „elien a sabaczak“ (най жиє воля), хоть нишком радів, чуючи сей поклик; звісна річ, воля се річ мила хотьби для як темного чоловіка. Врештї ожив тепер, як жив перше — та кілько раз прийшлось розвязати питанє, для нього немало клопітне. Було се тодї, як Франко напер ся іти у бій, а старому Журбаєви полишено сю справу до остаточного рішеня. Розбирано сю справу і сяк і так, а все постепенно, доки не поставлено рішучого питаня:

— Іти, чи не іти?...

Батько Франка, Ленка та Ляйош заєдно здержували хлопця, дораджуючи:

— Підожди!...

А сей рвав ся, просто дурів, подаючи сотки причин, що іти мусить:

— Будуть ся з мене сьміяти; назвуть печухом. — Утоплю ся, пропаду! або що!

Коли виведено справу перед старого Журбая, сей поморщив брови, нахмурив ся; кашельнув грубо як з бочки, та поважно гукнув:

— Понюхає пороху та диму — се здорово — най іде! Яка менї втрата, що я за молоду „кунїрував“? Що се завадило менї? Що се за чоловік менї, що не протре ся у сьвітї? Є в нього охота — так най іде!

Рішено сю справу, та Ленка подала під осуд другу, для неї дуже важну:

— Най же іде, та най не держить за Мадярами — сказала.

— А як? — спитав старий.

— Мадяри кричать: „madiarorszag“.

— Вони наші вороги — відповіла.

— Наші вороги?

— Ми-ж Словаки!

Сейчас Ляйош пристав до Ленки, та розказував про гнет, якого допускають ся на Словаках Мадяри, таки на словацкій земли. — Говорив про словацкі права, та про обовязок постояти за сими правами. В кінци виняв прислану єму тайком відозву Гурбана до Словаків з жаром та умно написану. — Слухав старий Журбай нїби уважно, врештї спитав:

— А є на то який „бефель“?

Видно нї словечка не второпав.

Ляйош обяснив:

— По що ту „бефель“, як можна поспитати власної совісти, по чиїй сторонї правда?...

— Гм? — мороккнув старий — красше та безпечнїйше спитати, по чиїй сторонї гузари?

— По мадярскій — підхопив Франко.

— А но то річ скінчена!

— То-ж я іду?!

— Іди!

— Формують як раз баталіон в червоних шапках „верешинкош“.

— Баталіон?... заверещав старий з жахом.

— Піхота? „baganczase“? Анї важ ся! Там, що як підеш в „baganczase“, так і проч з моєї хати. — Ленку побачиш так, як своє вухо. Гузари — се друга річ!

Ляйош, щоб ратувати положенє — хіснував ся як міг відразою старого до піхоти, та винаходив що раз нові трудности в вступленю Франка до гузарів. Як на раз в Кошицях не було постою гузарів. При тім нагадував кирасієрів, драґонів, шволїжерів, а там і уланів.

— Нї, нї — кивав пальцем на се старий — кирасієри? драґони? шволїжери, та улани? -- от дрань казав старий гузар з погордою. — Та бо ту о правду річ іде — а де гузари, там правда! От що. Так, як іти Франкови, то до гузарів, а нї, то радше сидїти дома.

Як би на поклик старого — трубка затрубіла на дорозї. Сю дорогу далеко видно було з вікна Янушового. — Пізнав старий трубку. Скочив старий, а Франко мигнув ся на двір та мигом у хату вернувши, крикнув зворушений:

— Гузари!

От і амінь справі. Не минуло три дни, а нареченний Ленки пішов в похід на карім кони. Старий, пращаючи єго та благословлячи, научав як обходити ся з конем та толкував, длячого іменно красше служити при кінници, як в піхотї.

— Чоловік на кони розумнїйший як піхотинець. Звісна річ, що два розуми, то не один — говорив.

Так і пішов Франко у похід. Плакала-ж за ним Ленка, плакала сердечна, зза слїз і сьвіта Божого не видїла.

— Ну перестань плакати вже — сварив батько.

— Я люблю єго! — відказувала.

— От штука! І я любив мого карого, а таки, поплакавши троха, пере-

екзистенції мають. Российські конституціоналїсти показують ще більш, як другі партії, централїстичні тенденції, котрі нїчого доброго не вбіцяють в ту епоху, коли вони наберуть ся сили і значіня. Що вони узнають національне життя Фінляндії і Польщі, се тільки тому, бо не сьміють инакше. За те вони обтяжають ся не мало негідними проступками умов в Переяславі і Тіфлїсї, котрі є до нинїшнього дня запорукою удержання цїлковитої автономії Руси і Арменії.

Можна би питать ся через яке затуманення прийшли российські лїберали до сього, щоб хотїти дальше пригнїчувати великороссійським ярмом нації, котрі, — тепер — найменше успособлені сьому покорити ся, і котрі проти лїберального централїзму з усієї сили так само бороти ся будуть як проти централїзму царистів. Відповідь легка. Життя 30 мілїонів Малороссів і 8 мілїонів Білоруссів не увзгляднюючи, российська масса (50 міл. Великороссів) з 88 мілїонів душ становить дуже визначну більшість проти 47 міл. иньших мешканців царства. Ситуація та цїлковито перемінилаб ся, єсли би Россіяни знаходились самі проти всїх иньших. І легко можна догадать ся, що Малоросси можуть на ту сторону похилити вагу, котра їм буде по руці.

Тепер-же: Креація двох національних українських партій, демократичної і радикальної, котрі через свої оправдані жадання автономії і офіціяльної української мови, здобудуть признання величезної малоруської масси, як також одноголосні вимови взглядом знесення указу з р. 1876, котрий заборонює офіціяльне уживання української мови, показують достаточно, яке становище думають заняти Малоросси проти великоруського централїзму. Сей послїдний викликав навіть дуже немилі прояви: він провоке отвертий шовіністичний рух, котрого наслїдки можуть стати ся дуже небезпечними, і то в тій хвилї, коли більше, як коли потрібнаб була взаїмна найтіснїйша злука межи противниками царизму.

Під такими обставинами приготовляють ся велико-русскі партії тільки на серіозні неприємности в грозячій епосї конституціональної монархії. Они побачуть, як Малоросси з другими націями по просту збратають ся проти московских претенсій, і користь, яку Великороси здаєть ся хотять мати з принципу неґованя екзистенції Русинів, зредукуєть ся на менше як — нїчо.

Се дійсно дуже не розсудно і не морально хотїти українську національність так само згнести як арменську і вірменську. І видно, що централїсти не числять ся зі злим вражінєм, яке викликає їх впертість на цїлому сьвітї.

Та в тім і лихо, що ще й иньші є річи, не тільки вражіння. Ті нациї то абсолютно бунтівничовперті масси, і российський конституціоналїзм при своїм поступованю (вжене ся) вийде на хаос, замість завести порядок. Здержати хотїти право автономії сим націям, се значить для них майже тільки що задержати майже царське правлїння, котрого вони не приймуть ся.

Ті в Москві зробилиб добре, єслиб над тим застановились.

Події в Росиї.

Рада мінїстрів має укінчити до пятницї наради над проєктом Булиґіна, а відтак сейчас буде оголошений манїфест о покликаню представителів народних, так що вже в вересни будуть могли відбути ся вибори до першої думи державної. В кругах мінїстериялних кружать навіть поголоски, що цар сейчас по оголошеню манїфесту заіменує канцлера, яким буде (як догадують ся) кн. Сьвятополк-Мірский, або Шипов.

24-го серпня має ся зібрати в Москві знов конґрес земств, який однак має бути полїцією розвязаний. Трепов вислав специяльну комісию до Москви, яка має зібрати дані що до скликаня і відбутя I. конґресу земців. Комісиї ходить головно о докладний протокол з конґресу.

7. с. м. відбули ся в Гельзінґсфорсї, на площі сенаторскій збори 20.000 робітників і інтелїґенциї, на яких з 6 трибун промавляли бесїдники по швецки і фіньски *проти відданя полїтичних переступств до судженя судам военним*. Запротестовано остро *проти засуду робітника Прокопа*, який убив жандармского полковника в Виборґу, і зажадано *димісийнованя всїх висших урядників*, які не зарядили арештованя полїцмайстра Андросова, та комісаря Павлуцкого, котрих засудив гельзінґсфорский суд за те, що они старали ся *викликати розрухи* в Фінляндиї 24. січня 1905. р. Дальше зажадано енерґічно усуненя сейчас *росийскої жандармериї* з Фінляндиї, *знесеня диктатури, знесеня цензури і привернення давної свободи пашпортів*. На конець, позаяк теперішний сойм оказав ся безсильним, має бути скликаний над'звичайний сойм, який має нарадити ся над введенем *загального права виборчого*, яко одинокого средства, що може запевнити горожанам їх права. Полїция приглядала ся спокійно демонстрациї, але не перешкаджала. Полїция одеска мала викрити слїд змови, в яку має бути вмішаних богато визначних личностий. Доси викрила полїция 3 фабрики бомб, в яких найдено 267 бомб готових, а 500 не наповнених, богато припасів вибухових материй і т. п. Знайдено також письма, які вказують на слїди иньших складів революцийних. Доси арештовано 70 осіб. В Седльцах убито стрілами з револьвера офіцира жандармского Михайловского. В Ризї і Ростові поновили ся знов на улицях розрухи революцийні. — „Новое Время“ пише, що губернатори внутрішних ґуберній цїсарства, розіслали до земских начальників обіжник, яким звертають увагу, що в богатых місцевостях селяни збирають ся потайки в лїсах, нараджують ся над своїми потребами, часто в присутности чужих людий, списують ухвали і постанови в цїли пересланя їх до центрального правительства. Такі зібраня є безправні, а беручі в них участь повинні бути потягнені до одвічальности. Селяни повинні о правних своїх потребах повідомити явно і отверто правительство на законних зборах. Вірні піддані, хотячи подати петицию до Н. Пана о своїх потребах і кривдах, не повинні крити ся, єсли наміри їх є чесні і замисли чисті“.

Д. Хилков, свояк мінїстра Хилкова, пише в „Революціонній Россиї“ слїдуюче: „То було в 1895. р. Я був тоді на вигнаню в адмінїстрацийній дорозї в містї Нухі, в елисаветпольскій ґубернії. Елисаветпольским ґубернатором був в тім часї кн. Накашідзе.

Той Накашідзе — явний злодїй і хабарник — тїшив ся особливими взглядами Александра III. В тім часї самодержавіє чуло ся гарно. Накашідзе, крім загальної грабежі, обтяжував данию кождого повітового начальника. Часто об'їздив він сам ґубернію для збираня тої данини. Так в часї побуту мого в Нухі, взяв він лично в повітового начальника Асанїдзе 3000 рублів. Повітові начальники збирали ті гроші, або просто вимагали від жителїв, або піддержували шайки злодїїв і розбійників, котрі віддавали їм $^3/_4$ всего того, що відбирали від населеня, або покривали ті суми фальшованем в касї.

Казахского повітового начальника, обложив Накашідзе щорічною данию 10.000 рублїв. Для виплати тих гроший збирав начальник з мешканців в виді податку 20.000 рублїв. 10 тисяч брав собі, а 10 тисяч віддавав Накашідзому.

Мешканцї жалували ся прокураторови і місцевому жандармскому начальникови. Они оба перевели слїдство, що потвердило справедливість скарги. Повітовий начальник заявив прокураторови, що він дїйсно збирає з мешканців 20.000 рублїв, але половину віддає ґубернаторови.

Прокуратор збирав ся повести дїло як слїд. В тім часї приїхав в місто Елисаветполь Муравев, недавно іменований мінїстром справедливости. Побачивши ся з Накашідзе, зібрав Муравев урядників

став! Він верне — ого! На війнї смерть хоть з густа чалапає, більше як в містї, а таки не всякого хапа.

— Мене жахає смерть єго, та не болить — сказала.

— Так щож до лиха болить тебе?

— Те, що він з Мадярами пішов!

— З гузарами пішов — поправив старий.

Дївчинї з батьком нїяк було договорити ся до ладу. Він своє — она своє, врештї вмовкла та журою своєю з нїким було подїлити ся, хиба з Ляйошем, як прийшов в недїлю на обід. — Нароком приходив вже Ляйош годинку перед обідом, та мав час яке слївце потїхи шепнути дївчинї в ушко.

— Якось оно буде — казав. Мадяри бють ся за волю та рівність, а коли добудуть сего, не схаласувати їм все, щось і нам капне. Таж з ними воює добра пайка словацкого війска. „Wererszypkosz“ і сеж самі кошицкі Словаки. Так не журись, не побивай ся розпукою. А там і вибір не легкий. Бо як не гаразд іти з Мадярами, то ще гірше держати з Австрияками. Правда відай буде саме по серединї — та на ню відай не прийшла ще пора.

— Так стояти би Франкови осторонь!

— Ну певно що так, коли-б в нїм не заграла була горяча кров... — Молодий!

Тодї то якось дивно, нїби не знаючи єго досї — споглянула дївчина на Ляйоша. — Таж і він молодий, а хоть не виглядає так чепурно та браво, як Франко, за те є у нього свій осібний поваб. Немов на чолї у нього списана сама доброта, а з очий бє луною чесної, на скрізь наведеної душі чар. Кинула на нього оком, та і успокоїлась, бо повірила єму. Що він сказав мусїло бути і мудре і правдиве.

І справдї ще не по тому пора: Словаччина ще не пішла у бій, не промовила ще за собою. Відозви Гурбана та Годжі вже вправдї кружляли та все ще тайком, а на них поки що не було ще печати нї офіцияльного нї народного признаня.

Толкував се Ляйош, широко толкував, а вона рада була, як з нею об сїм говорив поважно. Се єї успокоювало. Минула одна недїля, дївча тоскливо дожидало другої.

Прийшла раз недїля, а тут нема Ляйоша під сподївану годину. Минула година одна і друга, старий став нетерпеливити ся.

— Спізнив ся — каже. — Давайте їсти. Або нї підождім ще.

Ждали...

Старий став клясти під носом.

— Давайте їсти. Або нї.

Повторилось се кілька разів, врештї старий велїв подавати обід. — Старий за обідом лютував ся, а на Ленку навіть насварив за свинячу печеню. Та і капуста, єго улюблена страва, не під смак єму нинї.

— Яке диво — каже — що люди до нас на обід не спішать, страви поганї.

Ів здорово — та кляв, а по обідї сейчас подав ся до Ляйоша. Ляйош мешкав у школї, та на харчу у старих подруг що і хати дозирали і страву варили єму. — Инакше і годї би було убогому учителеви прожити. — Старенькі ґаздували та і жили знова з того, що від Ляйоша брали.

— Гм... гм... замрукав Журбай увійшовши в сїни.

Проти него вийшла старуха.

— Нема єго, нема — аж заридала старуха.

— Як то нема?

— Но нема!

— Пішов, та верне?

— Куда там верне! не верне!

— Куда-ж пішов, та коли?

— Ще в середу. — Нинї як раз пять днїв!

Старий немов задеревів, почувши се, так і крикнув:

— Се не може бути!

— Пішов — сказала старенька.

— Так чому не вернути єму?

— Не знаю, не знаю — голосила старуха, а слези горохом котились з очий.

— Гм... гм... коли-ж пішов?

— Нинї пять день, в середу!

Старий мовчки забирав ся до відходу, та вернув ся нагадавши собі школу.

— Як же полишив школу?

— Полишив так — зачинив. О Боже — Боже — заголосила.

— Кінець сьвіта... „terem-tiszem, b....a zania!„ — закляв, та бурмотїв старий, вертаючи домів.

Повторив се саме Ленцї, а вона, почувши, зблїдла як стїна.

— Кінець сьвіта „b... terem-tiszem b....a zania!“ — закляв.

Ленка не допитувала ся дальше, бо боялась почути що грізне, хоть заразом і цїкава була.

Старий ще раз повторив своє — кінець сьвіта, закляв здорово кілька разів, відсапнув та гепнув собою об лаву, усївши.

— Не надїяв ся я того по нїм — сказав.

— Чого батеньку — спитала трусливо Ленка.

— Ну, щоб пішов не оповідаючись менї. Щож то я? Я без нього не можу обідати, а він от який!!

Слово се старий вимовив так, що поза ним догадати ся легко було „невдячник“.

— Так стало ся з ним що лихе?

— Забрав ся, пішов, а менї про се нї словечка не сказав.

— Куда?

— А ба. Скажи ти менї — то я тобі скажу!

— Боже мій Боже — зітхнула Ленка.

— Кажу кінець сьвіта. Він до школи привязаний був, як пес до буди ланцухом і покинув школу.

— Так куда-ж він пішов?

— Як не до гузарів, так най держить ся з далека від мого порога.

(Дальше буде).

і, дивлячись на майже неживого прокуратора, сказав: „Я жадаю, щоби урядники менї підвласні працювали в повній згоді з адмінїстрацию“.

Скарга мешканців казахского повіту остала без наслїдків. Їх гроші остали ся в кишенях адмінїстраторів. Но, чи всї?

„Скажіть п. Муравев“, пише Хилков, „кілько дістали ви тоді від кн. Накашідзе?“

Ось що значить згода адмінїстрациї з справедливостию.

Мінїстерство комунїкациї відкинуло ухвалу в справі заведеня польского язика службового на желїзници варшавско-віденьскій. Заграничні акцийонарі мають в тій справі звернути ся до правительства з просьбою, бо грозяче здержанє руху желїзничого принесло би для них великі страти. На розказ Трепова розпочато слїдство проти учасників конґресу і членів лїберальних стоваришень, яких 16—25 тисяч, щоби в той спосіб позбути ся сих рухливих, а для правительства не милих людий підчас виборів до маючої бути оголошеної палати послів, бо звісно що проєкт конституцийний виключає від вибору між иньшими також людий будучих в слїдстві. Знов з Москви доносять приватно, що слїдство проти учасників конґресу має бути закинене.

Політичний перегляд.

Анґлїя. Приязнь анґлїйско-французска затїснила ся ще одною манїфестациєю. Ото французка ескадра, складаюча ся з 18 кораблїв военних, ревізитуючи фльоту анґлїйску, вплинула 8. с. м. до Портсмуту (анґлїйского). Анґлїйцї витали гостий французских овацийно. В вечер дав король Едвард обід на честь французских офіцирів, в якім брала участь також королева і члени родини королївскої. Король виголосив тоаст, згадав о горячім принятю, якого дізнала фльота анґлїйска в Брестї і висказав надію, що приїзд фльоти французскої зміцнить ще приязнь між обома народами, а сердечне порозуминє обох держав буде запорукою мира. В кінци внїс тоаст на здоровлє Любета і пив на честь французскої фльоти. В відповіди піднїс французкий амбасадор Камбон, що порозуминє і сердечні відносини між обома державами є переважно заслугою короля Едварда. В кінци промовив ще французкий адмірал Келярд вказуючи, що взаїмні відвідини обох фльот затїсняють сильнїйше вузли приязни, які лучать оба народи. Францускa преса, обговорюючи візити фльоти французскої, підносить еї мирний характер.

Угорщина. В Ерляв на Угорщинї підчас народного сьвята прийшло до борби між мужиками, а війском і полїциєю. Війско стрілило убиваючи 15, а раначи 18 мужиків; нетреба і війни!— „Magyar Szoe“ доносить на підставі інформаций з достовірного жерела, що цїсар згодив ся, щоби правительство предложило угорскій палатї послів проект закона о загальнім праві голосованя, а „Magyar Hirlap“ пише з цїлою певностию, що коли сойм угорский ухвалить закон про загальне голосованє, то корона проти того не виступить. Тимчасом ґр. Андраші з нагоди інтервевів по конференциї з Банфім заявив, що виступленє мін. Крістофіого з проектом загального голосованя не з'обовязує его до нїчого, бо зараз першого дня на засїданю сойму, сойм ухвалить знов правительству votum недовіря. Дальше протестував ґр. Андраші проти закидів, що він з Банфім хоче розбити коалїцию і утворити з десидентів, партиї лїберальної, нову більшість соймову, заявляючи, що так він, як і Банфі остають в коалїциї, що однак тїшуть ся з виступленя нових послів з партиї лїберальної, навіть коли-б они до коалїциї не прилучили ся, бо їм ходить головно о розбитє партиї лїберальної. В кінци заявив ґр. Андраші, що розпорядженє мін. Гонведів, щоби афішувати карти покликаня до війска, є нелеґальне і дуже небезпечне, а річ найсумнїйша, що нема проти него жадної правної охорони. Загалом — закінчив ґр. Андраші — положенє цїлком не поправило ся, а навіть значно заострило ся задля нелеґальних поступків правительства.

Максим Ґоркий яко прелеґент.

В фіньскім купелевім місци Куоколя відбув ся лїтературно музикальний вечер, що для ширшого загалу був інтересний тим, що Максим Ґоркий, звісний письменик, читав на нїм своє оповіданє „Кірілка“. Усї карти вступу розловлено наперед.

О скілько публика (а переважна часть петербурскої) є нервовою, можна було побачити на тім вечерку. Усьо настроїлось як на полїтичну демонстрацию. Не значний случай вистарчав би, щоби серед зворушеної публики, що щільно заповнила лїтний деревляний театер, викликати панїку. Задля браку місця велику часть публики позбавлено вступу. Коли публика ждала три чверти години на початок (що й по наших театрах та по всяких забавах буває), дав ся чути голос з ґалериї, домагаючий ся вступу для прибувших з Петербурга студентів, що не могли дістати карт. Публика приняла окликами той голос і студенти вступили в салю. Обійшлось однак без демонстрациї, бо не було принайменьше унїформової полїциї. Серед гучних оплесків вступив на естраду Ґоркий. Робить він пригноблююче вражінє. Запала грудь, запалі очи, окружені синьо чорними обручками. Рідкий заріст бороди, що его полишив з часу останнього арештованя, додає його хоробливому лицю щось молодого, нїжного. На його повільні і непорадні рухи кликнула з партеру одна панї: „Comme il est moladroit“. Такі вислови і подібні чути можна було і в нїмецкій мові. По тім почав читати Ґоркий.

Се є істория чотирох людий, що подибались на березї ріки і ждуть на човно, що має їх перевести на другий берег серед ледяних криг. Вони обговорюють мужицке питанє і начальник округа говорить про те так добре, що росийский мужик передовсїм потребує хлїба, а не просьвіти і образованя. Тільки ситий чоловік може бути спосібним до науки і еї бажати. При тій розмові зголоднїли люди, тільки мужик Кирилка має кусник хлїба, схований на грудех під блюзою: „Потім теплїще — каже він. Проте з початку не хоче й знати, але голод спонукує мудрого начальника зажадати кусника хлїба, що спонукує його до застановленя, як огидно віджиляє ся росийский мужик. Хоч смакує хлїб по капустї, дїлять ся ним голодні, тільки властитель Кирилко виходить з нїчим. На нього цїлком забув мудрий начальник, що добре знав, що мужик передовсїм мусить бути ситий. Коли в кінци забирає човно очікуючих, кричить той бідолаха, що з погордою смерти ратує житє шести людям, щоби в найблизшім царскім борі вкрасти дерева, кричить до свого товариша: Принеси кусник хлїба, бо пани з'їли менї останну окрушину.“

Ґоркий читає висиленим, слабим голосом, що ледви має силу перехопитись на салю. З початку боязкий, стає пізнїще паном предмету й знає, особливо Кирилка і иньших мужиків, через знамениту вимову, оживити. Меньше вдає ся йому інтерпретация начальника, того ославленого заступника росийского, реакцийного бюрократизму на селї, де він грає ролю деспота в мінїятурі. Виклад вчинив великий вплив на публику, що не скупила йому голосного признаня.

Письма з краю.

Волоскі учителї в Кучурові вел. бють!

Дня 11. липня с. р. розказав учит. Кожукар одному ученикови IV. кл. роздавати зошити волоских задач. Коли ученик роздав, а учениця Варвара, дочка Леонтія Дущака, свого зошита не отримала, забувши цїлком на розказ Кожукара, що не сьміє по руски, лиш по волоски говорити, запитала того ученика словами „де мій зошит?“ — Тогди прискочив Кожукар до неї і став еї по лици бити. Ученицю обілляла кров, а Кожукар, зловивши еї тодї за плече, додав слова „марш свиня“ і витрутив за двері. Коли родичі сеї ученицї довідали ся, що стало ся з їх дитиною, попросили п. Проданюка, управ. т. школи, щоби сей донїс о сїй справі до пов. ради шк., але сей панок, як все, так і тепер не заінтересував ся шкільними справами, тай лишив на Божу волю. Проданюк знає не о одній такій справцї Кожукара, але проти него нїчого не робить, що більше, обіцяє родичам дитину виписати із школи тай тії скаржити не будуть, бо так і так карних виказів за неучащаючих до школи дїтий не робить, тай і нїхто не знає, бо інспектор далеко, учителї провізоричні его управителя скаржити не сьміють, а тим часом поживе він собі добре з Русинами та Волохами, тай зістане тут ще й над'учителем, бо конкурс на такого — от-от. — Та — ба — раз удасть ся, а другий раз нї! Ось наша Варвара заслабла, а ненько повів до лїкара. По дорозї стрітив ся з Конаренком — (в Кучурові велика риба прецїнь — Domänenverwalter). Той пан занимає ся більше полїтичними, а найбільше виборами і шкільними, як своїми справами. І тепер став він сего бадїчку сповідати: „Чого ти бадю слухаєш тих Мазурів-професорів (він думав, що тії намовили мужика). Чого ти бадю йдеш Кожукара скаржити — таж він не Мазур тай не Поляк, але нашої віри. — Гай вертай ся до дому, він вже не буде бити, бо я его добре наганьбив (велика риба думає мужик, коли ганьбить учителїв“). — В судї погодили ся так, що Кожукар має заплатити 10 кор. Що скаже на се посол пан Гормузакі, чи буде він в краєвій палатї кричати „entlassen den Lehrer“.

Оден за всїх.

Школи в сучавскім повітї.

Цїль отсеї дописи є звернути увагу шкільних властий і иньших людий, котрим шкільні справи в Сучавщинї лежать на серци, щоби вже раз лихови зарадили і завели якийсь лад, а лихо, що розвій гатняньскої школи до тепер спиняє, усунули. Що таких сумних відносин шкільних, які панують в Гатнї, не найде ся в цїлій Буковинї, то певна річ, а низше наведені данї показують ясно, в якій мірі занедбали шкільні власти сю школу, а то здаєсь лиш з тої одної причини, що се руска школа, а ще до того в сучавскім повітї. Та ми, Русини, не дуже розбиваємо ся за нашими рускими оазами в волоскім сучавскім повітї.

А тепер хочу навести ті сумні відносини, які панують в Гатнї.

Школу в Гатнї отворено ще року 1858. Ся школа була до року 1891 одноклясова, а в роцї 1891 розширено еї на дві кляси, і яко двоклясова істнує і до нинї. До сеї двоклясової школи належать дві величезні громади Гатна і Марицея, Гатна з 370, а Марицея з 275 обовязаними до школи дїтьми, отже разом не більше як 645. В сїчни 1904 р. отворено в Гатнї трету клясу провізорично в найменїй хатчинї, що має 4·20 m вздовж, 4·20 m в шир, а 2·05 m в гору. Тому, що сю клясу до тепер не системізовано, отримував еї до сего часу управитель школи з своєї кишенї, бо павшалїї шкільні вимірені лиш на дві кляси. З тих 645 до школи обовязаних дїтий вписано на рік шкільний 1905/6 кругло 300 дїтий, а решта 345 не сьміють пахати жадної науки, бо то в сучавскім повітї, та ще й Русини, нехай вчать ся красти в лїсї бучки і т. п., ба й робітників дешевих треба до Румунїї. А що можна осягнути в школї з тими 300 вписаними, коли нема їх де помістити? І деж їх помістити? Чей же наймлена хатчина, що в найгіршій нуждї може змістити 21 учеников, не входить в рахубу? Чи може перша кляса, що в шкільнім будинку їх помістить, що мірить 7·65 m вздовж, а 4 m в шир, а до того дуже темна і в зимі страх студена? Тілько одна кляса є відповідна, що мірить 9 m вздовж і 6 m в шир, а з тих двох одна зовсїм невідповідна, а друга лиш в малій части відповідна.

Для лїпшого поясненя наведу тут табличку, з котрої можна бачити, як по мачошному трактують шкільні власти Русинів в сучавскім повітї і в якій мірі занедбано школу в Гатнї.

Обовязаних до школи дїтий в шк. р. 1905/6 є: Гатна 370, а Марицея 275. Записаних на шк. р. 1905/6 I. шк. р. Гатна 66, Марицея 77; II. шк. р. Гатна 48, Марицея 4; III. шк. р. Гатна 31, Марицея 8; IV. шк. р. Гатна 18, Марицея 10; V. шк. р. Гатна 17, Марицея 4 і VI. шк. р. Гатна 10, Марицея 7.

Тут годить ся ще спімнути, що громада Марицея дуже не радо посилає свої дїти до Гатної до школи і домагає ся вже яких 12—14 років своєї власної школи в Марицеї, щоби їх дїти не ходили так далеко до гатняньскої школи. Помимо того, що там школа ще в груднї 1902 р. системізована, то доси не отворено, бо дїдич Прункул противний тій справі і вносить рекурси на рекурси і находить сильну підпору у шкільних властий, а кількаразові депутациї громадян у краєвого президента не мають нїякого успіху.

Та отворенє задуманих паралельок не усуне ще лиха. Треба доконче над тим застановити ся, чи не був би вже найвисший час розширити сю школу в Гатнї хоть на чотириклясову. — *Н. Ґ.*

НОВИНКИ.

Чернівцї, 10. серпня 1905.

Осторожно з нафтою! Ще не проминуло вражінє, яке викликав в нашім містї нещасний випадок з вибухом бензини, а вже приходить ся знов занотувати другий випадок з вибухом нафти, який знов забрав жертву з людского житя. В домі військового лїкаря д-ра Райнїнґера наливав служащий Пшезнїк нафту до лямпи так неосторожно, що она запалила ся і вибухнула, запалюючи одежу на Пшезнїкови і служницї Качоровскій. Доперва наспівші на ратунок люди з сусїдства погасили полумінь, а обі жертви тяжко поранені, відставлено до шпиталя. Служниця Качоровска в шпитали невдовзї померла.

Ледачий син. Муляр Петро Бавмґертнер з Рош напав вчера в підохоченім станї на своїх родичів в їх помешканю, побив їх і грозив забитем. На донесенє родичів арештованого забіяку і передано карному судови.

Оповістки, іменованя і т. п.:

З сїчового руху. Дня 11. липня отворено „Сїч“ в Погорилївцї. Кошовий Іван Малищук. — Дня 16. липня отворено „Сїч“ в Товтрах. Кошовий Стефан Кориляньчук. — Дня 6. серпня відбуло ся отворенє „Сїчи“ в Кабинї. Кошовий Мафтей Савка. — Дня 6. серпня відбуло ся отворенє „Сїчи“ в Грошівцях. Кошовий Цуркан. З того бачить ся, що „Сїчи“ ростуть як гриби по дощах і є надія, що не буде нї одного села, в котрім би не було того товариства.

В суботу дня 12. серпня 1905 відбудуть ся конститууючі загальні збори „Товариства для плеканя українськoї піснї, музики і штуки драматичної в Чернівцях“ в сали народного дому о годинї 7 вечером. Товариство се має обіймити школу музичну, яка вже цїлий рік істнувала провізорично при Буков. Боянї. З заінтересованя школою вносять основателї, що родимцї громадно являть ся на зборах і вступлять в члени товариства, щоби почате дїло як найкрасше розвивало ся. *Основателї.*

„Сїч“ у Виженцї устроює в недїлю дня 13. серпня н. ст. 1905. р. велику „Народну Забаву“ в мальовничій долинї „Лїсківци“ (за виженьскою церквою). Програма: 1. Ґімнастичні вправи і забави. 2. Сьпіви і декламациї. 3. Перегони в мішках. 4. Ковбасний стовп. 5. Слїпе щасте. 6. Бараболяна гра. 7. Піраміда. 8. Народні танцї при двох музиках. Комітет складає ся з людий з: Виженки, Рівної, Іспаса, Милїєва, Ростік і Підзахарича. Вступ 30 сот., для селян 20 сот. Надвишки приймає ся з подякою. Чистий дохід призначений на закупно приборів до гашеня огню. Початок о 3-ій годинї пополудни.

РАХУНОК

Товариства вз. кредиту „Днїстер“ у Львові.

З днем 31. липня 1905 (сотики пропущено.)

I. Вкладки щадничі:		
вложено	Кор.	583.798·—
винято	„	317.078·—
стан з кінцем липня	„	2.050.393·—
II. Позички на скрипта і векслї:		
уділено 651 нових позичок в сумі	„	680.729·—
сплачено 291 цїлковито і рати . .	„	306.461·—
стан з кінцем липня у 3299 довжників	„	1,990.670·—
III. Уділи членьскі вплачені від 3694 членів .	„	148 528·—
IV. Фонд резервовий і фонди на страти . .	„	29.971·—
разом фонд власний	„	178.499.—
V. Цїнні папери і вкладки в других Тов. . .	„	268.638·—
VI. Готівка на рах. біжучім і в касї . . .	„	145.779·—

Вкладки принимаємо на 4%; позички уділяємо на 6%. При сплатї на 30 рат піврочних виносить рата амортизаційна 5·18 від 100 кор.

Г. ФАЙЛЄС

усувач нагнїток

Чернівцї,

ул. Руска ч. 8.

8 (—)

Найлучше і вже випробоване средство на ревматизм єсть

NERVOL

аптика др. Ю. Францоза

в Тернополи.

Се є знамените усмиряюче средство до натираня против всякнх ревматичних болїв, простудженя, ломаня костий, плечий гістця і нервових недуг. Прошу уважати на напись „Nervol“ і не принимати нїяких „Нервотонів“.

Цїна флякона **80** сот. 10 флякопів (фляшоцок) **8** кор. з оплатою і опакованем.

(—)

Друкарня „Рускої Ради“

має на складї

КНИГИ ДЛЯ КОНСУМЦИЙНИХ ТОВАРИСТВ

— — — — — („Взаїмна Вигода“) — — — — —

Всї книги до веденя товариства,

коштують враз з стемплями 50 кор.

з пересилкою 51 кор.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви і ортопедичне заведенє

ІВАНА ДІКА

абсольвента майстерского курсу ц. к. технольоґічного ремесельного музея у Відни, і заприсяженого судового знатока

поручає

ВЕЛИКИЙ СКЛАД ОБУВИ

найновійшого крою для пань, панів і дїтий.

Замовленя виготовляєть ся сейчас з заграничних шкір.

При замовленях з провінциї пожадане, аби прислати з'ужитий черевик на міру.

Чернівцї

ул. Руска II, а Філїя ул. Ратушева 17. (під „золотою Грушкою“).

5 (—)

25.000 Корон

виплатить фірма **Georg Schicht, Aussig** кождому, хто докаже що єї мило „Шіхт“ складає ся із шкідливих частий.

МИЛО ШІХТА

(мило з оленем або ключем)

є найлїпше, найввидатнїйшеяктакожі найдешевше.

Вільне від всяких шкідливих складових частий.

68 (5—25)

При закупнї прошу уважати, аби кождий кавалок мила був заосмотрений в напись „ШІХТ“ і в оден із знаків охоронних „ОЛЕНЬ“ або „КЛЮЧ“.

Помічник торговельний

пошукує місця. Може вести і бухгальтерию. Адреса: Гавриїл Гогол, корінний склеп а Кучурові великім.

67 (8—8)

Заряд друкарнї „Рускої Ради“

звертає увагу інтересованих, що **всякі друкорти висилає лиш за попереднім надісланєм належитости або за послїплатою.**

Я, Анна Чіляк

58 (38—52)

завдячую власному випаходови помади, через котрої уживанє зріст мого волося дійшов до 185 см. довготи. Се є одиноке средство проти випаданя волося, скніпляє і приспішає єго зріст віддає великі прислуги панам, котрим йде о красні вуси і бороду, запобігає передчасному лисеню і сивіню, взагалї чудотворна ся помада вертає волосям так на голові як на бородї натуральну полискуючу бавру. Дїлає она однаково так у молодих як і стариків. Я уживала єї 14 місяців.

Цїна одного слоїка

1 зр., 2, 3 і 5.

Щоденна розсилка в цїлий ссвіт

за попереднім надісланєм гроший, або за послїплатою. Найлїпше замавляти просто з фабрики:

Анна Чіляк

Віденъ

I., Graben 14.

Головний склад в Чернівцях: **Шмід і Фонтін.**

Друкарня

„Рускої Ради“ в Чернівцях

має на складї

Книги і друки для Кас райфайзеньских.

Одна Каса дістає отсї книги: Головну, касову, щадничу, ліквідаційну, членьску, пайову, скриптів, дві книги юкстів, протокол, 100 арк. записів довжних, 100 арк. заявлень, 100 книжочок членьских, 100 щадничих і4 табличок процентові.

Всї книги вже остемпльовані ц. к. урядом податковим коштують 100 Кор. з пересилкою почтовою 101 Кор.

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівцї, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Поручає яко случайну продаж, найбільший вибір лїтних артикулів по знижиних цїнах.

Парасолї від сонця, чисті шовкові з наймоднїйшими ручками. Чорні Eu tout cas (ґаранция через один рік,) у всїх модних красках. Циґарниці і прочі подібні артикули після послїдної моди. Парасольки дитинячі, парасолї від дощу, для панів, пань і дїтий, ріжного рода

Капелюхи. Самостійна продаж капе- І. Г. Ита у Відни, і Осипа Піхлера і Синів більший вибір капелюхів iaбiґa, найлїпльодену плїшу і т. п. в ржних фасонах.

люхів з ц. к. надвірних фабрик капелюхів в Ґрацу. Landstätter & Söhne у Відни. Найших і найдешевших фабрикатів з фільцу, Цилїндри і кляки після найновійшої моди.

Артикули до подорожи. Найбільший вибір валїзок, куфрів, пуделок, ташок, клунків і ремінців до пакованя, касет, циратових мішочків, нецезарків, пледів, мішків на біле дамських мошонок на дорогоцїнности і т. д.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає: Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.